

Державний торговельно-економічний університет

Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА-СУБ'ЄКТА
МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ**

(за матеріалами Торгово-промислової палати України, м. Київ)

Студент 4 курсу, 15 групи,
факультету міжнародної торгівлі
і права, спеціальності 292
«Міжнародні економічні
відносини», освітньої
програми «Міжнародний
бізнес»

_____ *підпис*

Колесник Євгеній
Романович

Науковий керівник кандидат
економічних наук, доцент,
доцент кафедри світової економіки

_____ *підпис*

Шнирков Олександр
Олександрович

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук,
доцент,
доцент кафедри світової економіки

_____ *підпис*

Лежетько Вікторія
Геннадіївна

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет міжнародної торгівлі та права

Кафедра світової економіки

ОС «Бакалавр»

Спеціальність, 292 «Міжнародні економічні відносини»,

Освітня програма «Міжнародний бізнес»

Затверджую

Зав. кафедри Дугінець Г.В.

«__» _____ 2023 р

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентіві

Колесник Євгенію Романовичу

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Економічна безпека підприємства-суб'єкта міжнародного бізнесу (за матеріалами

Торговопромислової палати України, м. Київ)

Затверджена наказом ректора від «__» _____ 20__ р. №__

2. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту)

23.05.2023 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту) дослідження полягає в аналізі та оцінці економічної безпеки Торгово-промислової палати України як суб'єкта міжнародного бізнесу.

Дослідження буде спрямоване на визначення основних аспектів, що впливають на економічну безпеку цієї організації, а також на виявлення проблем та визначення можливих шляхів їх подолання.

Об'єкт дослідження – Торгово-промислова палата України, яка представляє собою важливу інституцію у системі міжнародного бізнесу.

Предмет дослідження – економічна безпека цієї організації та фактори, що впливають на неї.

4. Перелік графічного матеріалу – 6 таблиць, 4 рисунки.
5. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу

Аналіз міжнародної діяльності Українського національного комітету (ІІС)

Міжнародної Торгової Палати на світовому ринку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

2.1 Оцінка ефективності міжнародного підприємства та рівня економічної безпеки

2.2 Розробка рекомендацій щодо покращення економічної безпеки Торгово-промислової палати України та їх обґрунтування

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Додатки

7. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми ВКР	до 20.12.2022	до 20.12.2022
2	Узгодження плану ВКР з науковим керівником	до 10.02.2023	до 10.02.2023
3	Подача науковому керівнику на рецензування 1-го розділу ВКР	до 28.02.2023	до 28.02.2023
4	Подача науковому керівнику на рецензування 2-го розділу ВКР	до 26.04.2023	до 26.04.2023
5	Подача готової ВКР на кафедру	до 23.05.2023	до 23.05.2023
6	Попередній захист ВКР	за графіком (30.05.2023 – 10.06.2023)	за графіком (30.05.2023 – 10.06.2023)
7	Захист ВКР	за графіком (13.06.2023 – 24.06.2023)	за графіком (13.06.2023 – 24.06.2023)

8. Дата видачі завдання « ____ » _____ 20__ р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Шнирков О.О. _____

10. Керівник освітньої програми

Лежетьокова В.Г. _____

11. Завдання прийняв до виконання студент

Колесник Є. Р. _____

12. Відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)

Випускна кваліфікаційна робота Колесника Є. Р. присвячена дослідженню теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування та оптимізації економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу за сприяння Торгово-промислової палати України. Актуальність роботи зумовлена необхідністю поглиблення інтеграції українського бізнесу в світову економічну систему на основі реалізації конку-рентних переваг, що неможливо без розробки стратегій економічної безпеки. Для досягнення поставленої мети в роботі визначено теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу та проаналізовано діяльність Торгово-промислової палати України з урахуванням економічної безпеки (дослідження структури та функцій організації, її взаємодії з іншими суб'єктами міжнародного бізнесу, а також оцінку рівня економічної стійкості та заходів, що забезпечують безпеку). Виявлено проблеми, що впливають на економічну безпеку Торгово-промислової палати України. Розроблено рекомендацій щодо зміцнення економічної безпеки Торгово-промислової палати України.

Випускна кваліфікаційна робота Колесника Є. Р. являє собою комплексне дослідження, виконана на високому аналітичному рівні, містить обґрунтовані рекомендації, відповідає чинним вимогам та може бути рекомендована до захисту.

Керівник випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)

Шнирков О.О. _____

(підпис, дата)

Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проєкт)

Випускна кваліфікаційна робота (проєкт) студена Колесник Є. Р. може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник освітньої програми _____ Лежетько В.Г. _____

(підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____ Дугінець Г.В. _____

(підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 20 _____ р.

АНОТАЦІЯ

Колесник Євгеній Романович. Економічна безпека підприємства-суб'єкта міжнародного бізнесу (на матеріалах Торгово-промислової палати України, м. Київ).

Випускна кваліфікаційна робота присвячена актуальній проблемі розробки практичних рекомендацій щодо формування та оптимізації економічної безпеки підприємства-суб'єкта міжнародного бізнесу.

У роботі проведено аналіз теоретико-методичних та практичних аспектів і виведено рекомендації щодо розробки економічної безпеки міжнародного бізнесу за сприяння Торгово-промислової палати України.

У роботі визначено теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу та проаналізовано діяльність Торгово-промислової палати України з урахуванням економічної безпеки (дослідження структури та функцій організації, її взаємодії з іншими суб'єктами міжнародного бізнесу, а також оцінку рівня економічної стійкості та заходів, що забезпечують безпеку). Виявлено проблеми, що впливають на економічну безпеку Торгово-промислової палати України. Розроблено рекомендацій щодо зміцнення економічної безпеки Торгово-промислової палати України.

Ключові слова: економічна безпека, міжнародний бізнес, суб'єкти міжнародного бізнесу, структура організації, функції організації, бізнес-середовище.

ANNOTATION

Kolesnyk Yevhenii Romanovich. Economic security of the enterprise-subject of international business (based on the materials of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine, Kyiv).

The graduation thesis is devoted to the actual problem of developing practical recommendations for the formation and optimization of the economic security of an enterprise-a subject of international business.

In the work, an analysis of theoretical, methodological and practical aspects was carried out and recommendations were made for the development of economic security of international business with the assistance of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine.

The paper defines the theoretical aspects of economic security of enterprises-subjects of international business and analyzes the activity of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine taking into account economic security (study of the structure and functions of the organization, its interaction with other subjects of international business, as well as an assessment of the level of economic stability and

security measures). Problems affecting the economic security of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine were identified. Recommendations on strengthening the economic security of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine have been developed.

Keywords: economic security, international business, subjects of international business, organization structure, organization functions, business environment.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Поняття економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу	5
1.2 Аналіз міжнародної діяльності Українського національного комітету (ПС) Міжнародної Торгово-промислової Палати на світовому ринку	15
Висновок до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2	21
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ.....	21
2.1 Оцінка ефективності міжнародного підприємства та рівня економічної безпеки.....	21
2.2 Розробка рекомендацій щодо покращення економічної безпеки Торгово- промислової палати України та їх обґрунтування.....	29
Висновок до розділу 2.....	32
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі економічна безпека підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу набуває все більшої актуальності та значення. Стабільність та надійність економічного середовища, в якому функціонують такі підприємства, є невід'ємною умовою їх успішної діяльності. Зокрема, однією з ключових організацій, яка впливає на економічну безпеку підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу в Україні, є Торгово-промислова палата України.

Мета дослідження полягає в аналізі та оцінці економічної безпеки Торгово-промислової палати України як суб'єкта міжнародного бізнесу. Дослідження буде спрямоване на визначення основних аспектів, що впливають на економічну безпеку цієї організації, а також на виявлення проблем та визначення можливих шляхів їх подолання.

Об'єктом дослідження є Торгово-промислова палата України, яка представляє собою важливу інституцію у системі міжнародного бізнесу. Предметом дослідження є економічна безпека цієї організації та фактори, що впливають на неї.

Завдання, які були поставлені при виконанні даної курсової роботи:

1. Вивчення теоретичних аспектів економічної безпеки підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу.
2. Аналіз та оцінка діяльності Торгово-промислової палати України з урахуванням економічної безпеки (дослідження структури та функцій організації, її взаємодії з іншими суб'єктами міжнародного бізнесу, а також оцінку рівня економічної стійкості та заходів, що забезпечують безпеку)
3. Виявлення проблем, що впливають на економічну безпеку Торгово-промислової палати України.
4. Розробка рекомендацій щодо зміцнення економічної безпеки Торгово-промислової палати України.

Для досягнення поставлених завдань будуть використані різні методи дослідження, зокрема аналітичний та порівняльний аналіз. Також будуть

використані методи збору та аналізу первинної та вторинної інформації, такі як літературний огляд, статистичний аналіз, експертна оцінка. Це дозволить отримати об'єктивну та комплексну картину економічної безпеки Торгово-промислової палати України.

Інформаційна база для проведення дослідження буде заснована на наукових статтях, книгах, журнальних публікаціях, офіційних документах Торгово-промислової палати України, звітах, а також інформації з доступних онлайн-джерел.

Практична значущість даної курсової роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані Торгово-промисловою палатою України для підвищення рівня економічної безпеки та впровадження ефективних стратегій у свою діяльність. Розроблені рекомендації та висновки можуть стати основою для управлінських рішень та політики забезпечення безпеки підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу в Україні.

Таким чином, дослідження економічної безпеки Торгово-промислової палати України на прикладі підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу має велике значення для розвитку економіки країни та зміцнення позицій у світовому ринковому середовищі.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу

Економічна безпека суб'єктів міжнародного бізнесу – це сприятливий стан системи управління економічними ресурсами суб'єкта для підтримки безкризового розвитку підприємства, що дозволяє доцільно змінювати умови, які відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищах, реагувати на можливі загрози або прогнозувати їх виникнення.

Основною метою забезпечення економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу є забезпечення максимально можливої стабільності функціонування підприємства та створення підґрунтя для подальшого економічного зростання, зумовленого наявністю суб'єктивних та об'єктивних факторів [1].

Основні терміни, принципи та поняття економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу [8]:

Економічна безпека: Економічна безпека – це здатність суб'єкта міжнародної діяльності зберігати свою фінансову життєздатність і безперервність діяльності в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз.

Внутрішні загрози: Внутрішні загрози – це ті, що виникають всередині суб'єкта міжнародної діяльності, наприклад, фінансові зловживання, шахрайство та корупція.

Зовнішні загрози: Зовнішні загрози – це загрози, що виникають поза межами суб'єкта міжнародної діяльності, наприклад, економічні спади, політична нестабільність і стихійні лиха.

Принципи економічної безпеки: Принципи економічної безпеки – це керівні положення, яких суб'єкти міжнародної діяльності можуть дотримуватися для захисту своєї економічної безпеки. Ці принципи включають [10]:

Управління ризиками: Управління ризиками – це процес виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків для економічної безпеки.

Планування на випадок надзвичайних ситуацій: Планування на випадок надзвичайних ситуацій – це процес розробки планів реагування на загрози економічній безпеці та відновлення після них.

Планування безперервності бізнесу: Планування безперервності бізнесу – це процес розробки планів, які гарантують, що міжнародний суб'єкт господарювання зможе продовжувати свою діяльність у разі збоїв у роботі.

Концепції економічної безпеки: Концепції економічної безпеки – це ідеї, які лежать в основі принципів економічної безпеки. Ці концепції включають в себе[3]:

- стійкість – здатність протистояти потрясінням та відновлюватися після них.
- адаптивність – здатність змінюватися і розвиватися у відповідь на мінливі умови.
- сталість – здатність працювати так, щоб не завдавати шкоди навколишньому середовищу або громадам, в яких він працює.

Дотримуючись принципів і концепцій економічної безпеки, суб'єкти міжнародної діяльності можуть захистити свою економічну безпеку і забезпечити свою довгострокову життєздатність. Для якісного дослідження забезпечення економічної безпеки суб'єктів міжнародного бізнесу необхідно дослідити успішний досвід різних країн світу.

Наприклад, на організаційному рівні Швейцарія вирішує проблему економічної безпеки за допомогою системи оцінки ризиків, що базується на чітких показниках і методологіях. Визначення ризиків та управління ними є основою для постановки цілей і, відповідно, для визначення подій, які можуть на них вплинути. Оцінка ризиків і загроз інтегрована в стратегічну систему планування компанії [29].

Це значно спрощує можливі методи оцінки компаній. У Швейцарії переважно використовують методи оцінки неплатоспроможності (банкрутства), хоча єдиний метод моніторингу загроз економічної безпеки так і не був розроблений. Інші швейцарські дослідники [27] проаналізували особливості

введення систем управління загрозами та ризиками в компаніях. Запропонована система складається з восьми елементів: внутрішнє середовище, визначення цілей, ідентифікація інцидентів, оцінка ризиків, реагування на них, контрольні заходи, інформація та комунікація, моніторинг. Теоретичні напрацювання знайшли практичне втілення у вигляді систем управління ризиками суб'єктів бізнесу, які дозволяють виявляти слабкі сторони, визначати сильні сторони, визначати перелік пріоритетних заходів, оцінювати зрілість системи управління ризиками, документувати її для використання, переглядати результати управління ризиками та оцінювати ризики. Недоліком є неповна ідентифікація ризиків компанії.

У Греції низка дослідників [30], вивчаючи питання створення систем моніторингу економічних загроз суб'єктів міжнародного бізнесу, розробили структурований підхід, який поєднує в собі моніторинг на рівні процесів та психосоціальний моніторинг за допомогою соціальних мереж. Недоліком такого підходу до розробки моніторингу є те, що таким чином фактично аналізуються лише кадрові ризики та загрози. Систем моніторингу інших типів загроз (наприклад, ринкових) не існує.

У своїй роботі [25] американські вчені досліджують методи оцінки інформаційної складової економічної безпеки та зводять досліджуване поняття до інформаційної безпеки. Автори підкреслюють, що безперервний моніторинг та оцінка ризиків – це комплексний процес, який дозволяє постійно бути в курсі стану інформаційної безпеки, ризиків та загроз, а також підтримувати прийняття організаційних рішень щодо керування ризиками. Головним недоліком такої системи є обмежене охоплення загроз та ризиків.

Автори підкреслюють, що системи моніторингу ризиків повинні бути адаптовані до різноманітних верств користувачів (інвесторів, менеджерів компаній тощо). Недоліками цієї системи є її недосконалість та відсутність уніфікованості.

Науковці з Каліфорнії [24] провели дослідження щодо захисту даних на підприємствах та шляхів зниження ризиків безпеки на підприємствах. У статті описано сутність заходів, що можуть підвищити безпеку як для працівників, так і

для підприємств. Головним недоліком пропозиції є фактична відсутність системи моніторингу ризиків.

Норвезькі вчені [28], аналізуючи сучасні засоби моніторингу, зазначають, що моніторинг економічних загроз та ризиків діяльності вбудовується в загальноприйняту систему відстеження стану суб'єктів бізнесу. Запропонований архітектурний шаблон заслуговує на увагу як основа для створення таких засобів моніторингу, які збирають релевантні дані з інформаційно-комп'ютерної інфраструктури, компілюють ці дані та представляють готову інформацію користувачам у легко зрозумілій формі.

Для українських суб'єктів міжнародної торгівлі можна виділити наступні економічні ризики та загрози [1]:

– необхідність взяти на себе зобов'язання щодо гармонізації політики в таких сферах, як конкуренція, регулювання внутрішнього ринку, корпоративне управління та екологічна безпека, з європейськими практиками, які лежать в основі створеної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС;

– інституційні реформи за європейським зразком часто з використовуються лише на папері для створення звітності для представників ЄС через величезний некерований тіньовий сектор, який існує в Україні;

– часта зміна імпорتنих тарифів в Україні вимагала реорганізації митних органів та перепідготовки персоналу, що спричинило додаткові витрати з державного бюджету та призвело до недоотримання ввізного мита на товари, що імпортуються з ЄС;

– суттєва асиметрія в тарифному захисті на користь ЄС суттєво стримувала економічний розвиток України, особливо в аграрному та харчовому секторах;

– недостатня кількість часу для імплементації законодавства ЄС (2–7 років, що є недостатнім, зважаючи на обсяг роботи);

– брак фінансування для покриття нових витрат на гармонічне введення норм ЄС в діюче законодавство;

- відсутність кваліфікованих кадрів, здатних виконати завдання з імплементації законодавства Європейського Союзу в рамках ЗВТ+ у стислі терміни;
- Україна потребує перегляду законодавчої системи визначення постання товарів, які потребують більших витрат з державного бюджету та контролю документації, які підтверджують їх походження;
- значні асиметрії у знятті обмежень на ринку послуг (ЄС не гарантує жодного доступу до європейського ринку послуг, вимагаючи від України гарантування коштів на транспортування енергоносіїв та неохоче йде на лібералізацію сектору автотранспортних послуг) [8];
- значні асиметрії в умовах торгівлі сільськогосподарською продукцією між Україною та ЄС, коли обсяги виробництва та торгівлі країн ЄС значно перевищують обсяги української продукції; збереження ЄС значної кількості винятків у режимі вільної торгівлі; асиметрії в рівні захисту сільськогосподарської продукції, включаючи дискримінаційну систему тарифних квот ЄС (антидемпінгові, санітарні, компенсаційні та фітосанітарні заходи), вимоги ЄС щодо жорстких зобов'язань із захисту географічних зазначень, значні нетарифні бар'єри в торгівлі з Україною.
- лібералізація імпортування легкових автомобілів з ЄС призведе до подальшого погіршення торговельного балансу України та підриву перспектив розвинення національної автомобільної промисловості;
- несприятливий інвестиційний клімат у металургійній галузі посилюється нерозвиненістю ринку економічних послуг та недостатнім рівнем захистом навколишнього середовища.
- існуючі проблеми українського машинобудування (невідповідність стандартам Європейського Союзу, несприятливе середовище для інвестування, недостатньо розвинутий внутрішній ринок) [10];
- слабка спроможність національних енергетичних компаній постачати електроенергію на міжнародний ринок через відмінності у стандартах і правилах енергетичних ринків України та ЄС.

Так, на зовнішньоекономічну ситуацію в країні та структуру торгівлі впливають як стан місцевого підприємництва, правові чинники на різних рівнях, політичні чинники так і багато інших факторів. Таким чином, ступінь невизначеності у зовнішньому середовищі компанії зростає.

У зв'язку з наявністю факторів, що становлять загрози та ризики для діяльності суб'єктів господарювання, важливо налагодити систему моніторингу, щоб заздалегідь попередити небезпеки та вжити необхідних захисних та контрзаходів. Економічна безпека суб'єкта міжнародної торгівлі може бути охарактеризована за допомогою якісних та кількісних показників, найважливішим серед яких є показник економічної безпеки. Рівень економічної безпеки оцінює використання ресурсів суб'єкта бізнесу відповідно до критеріїв оцінки [1].

Залежно від загрози з боку зовнішнього середовища, для оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів міжнародного ринку використовується низка показників узгодженої системи показників. Так, в умовах військового стану продажі всіх торговельних компаній значно скоротилися". Місячна заборона на продаж алкоголю також вдарила по компаніях. Цей товарний сектор має велике значення для ритейлерів. Водночас надходження до українського бюджету зменшилися через низькі податкові ставки. Водночас така ситуація змусила їх шукати нові шляхи для виживання, коригувати бізнес-моделі та реорганізувати ланцюги поставок [10].

Війна в Україні змінює міжнародні відносини, характер міжнародної економічної безпеки та способи ведення бізнесу. Воєнний стан в Україні впливає на багато сфер існування країни, включаючи політичні, соціальні та економічні питання. Загрози та ризики від зовнішніх чинників впливу на діяльність підприємств стають все більш значущими: 19 березня 2022 року було подано законопроект №7176 "Про внесення змін до деяких законів України щодо моніторингу потенційних загроз національній безпеці України в економічній сфері" [5]. Законопроект запропоновано доповнити положення законів "Про управління об'єктами державної власності" [6] та "Про банки і банківську діяльність" [4].

Мета цієї вимоги полягає в тому, щоб керівники суб'єктів міжнародного бізнесу, в яких є значна частка державної власності, були відповідальними за моніторинг потенційних загроз в секторі національної безпеки України. У разі виявлення таких загроз вони зобов'язані приймати заходи для зниження їх впливу на діяльність підприємства. Конкретні заходи будуть визначатися суб'єктом управління або керівництвом суб'єкту, враховуючи обсяг повноважень [23]. Таким чином, система моніторингу загроз стає все більш важливою, оскільки загрози підприємствам часто виникають не лише на національному, але й на міжнародному рівнях. Запровадження цих заходів було заплановане на 1 квітня 2022 року.

Верховна Рада України визнала цей закон чинним [17]. Механізм контролю у сфері організаційно-економічної структури – це сукупність елементів, які впливають на процес контролю. Система моніторингу на суб'єкти міжнародної діяльності – це система відстеження, прогнозування та оцінки загроз перспективним та поточним видам діяльності суб'єкта. При створенні системи моніторингу необхідно дотримуватись принципів стратегічного планування, таких як комплексність, системність, цілеспрямованість, порівнянність та безперервність використовуваних показників.

Фактично, системи моніторингу економічних ризиків та загроз (рис. 1.1) використовуються компаніями для розробки та координації своїх бізнес-стратегій. Система моніторингу має три фази: спостереження, оцінка та прогнозування (рис. 1.2). Кожна підсистема має свої функціональні компоненти. Це наступні етапи:

1. Встановлення цілей моніторингу, визначення вимог до процесу діагностики та визначення інструментів діагностики. За реалізацію цього етапу відповідає топ-менеджмент - керівництво компанії, служба економічної безпеки та головний економіст. Саме управлінська команда приймає рішення про склад моніторингової групи. Реалізація цього етапу здійснюється з використанням бізнес-плану (за наявності), затвердженої бізнес-стратегії та звіту маркетингової служби про зовнішні впливи (ринок) [18].

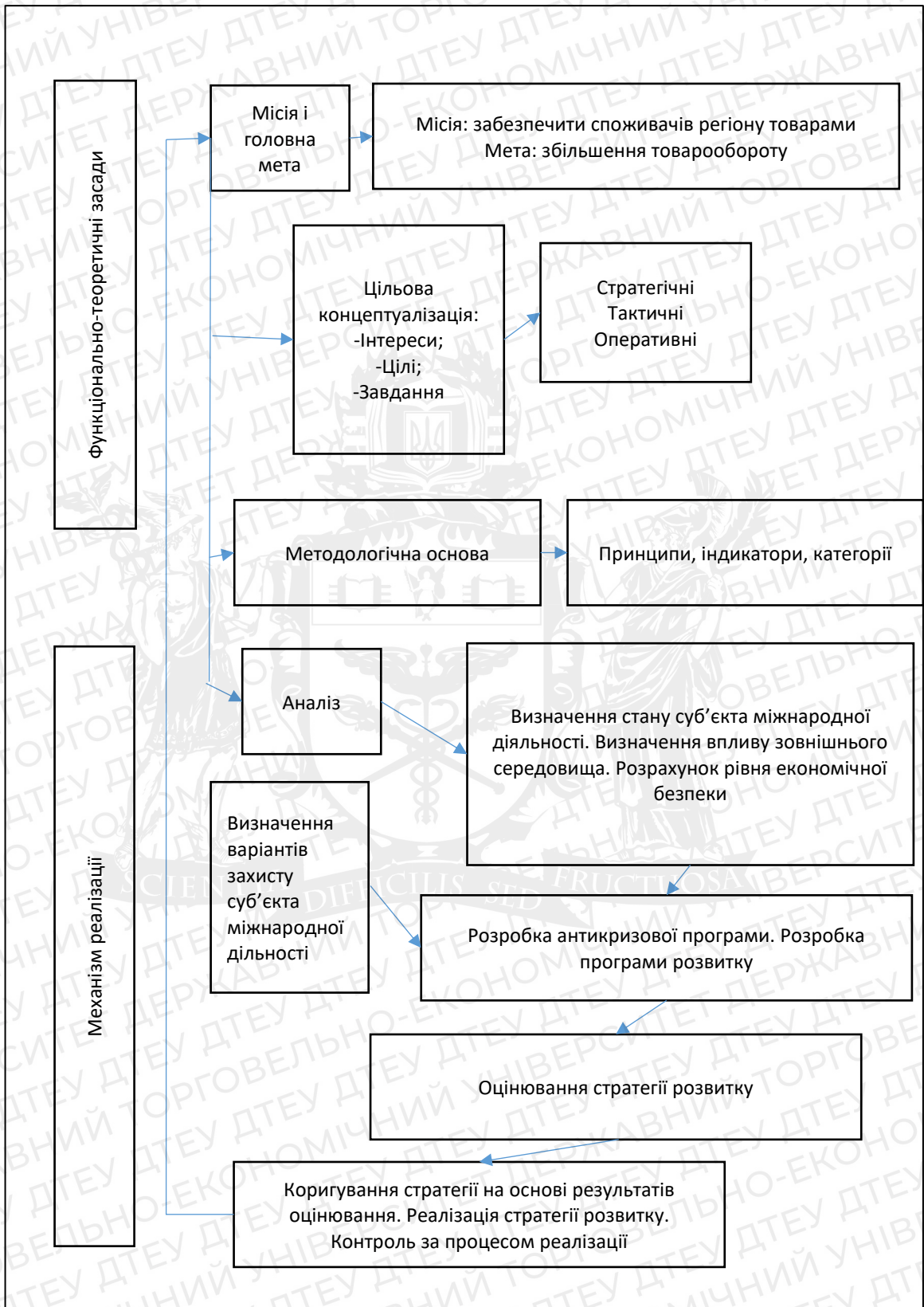

Рис. 1.1. Схематичне зображення моделі системи економічної безпеки суб'єктів міжнародної діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [7]

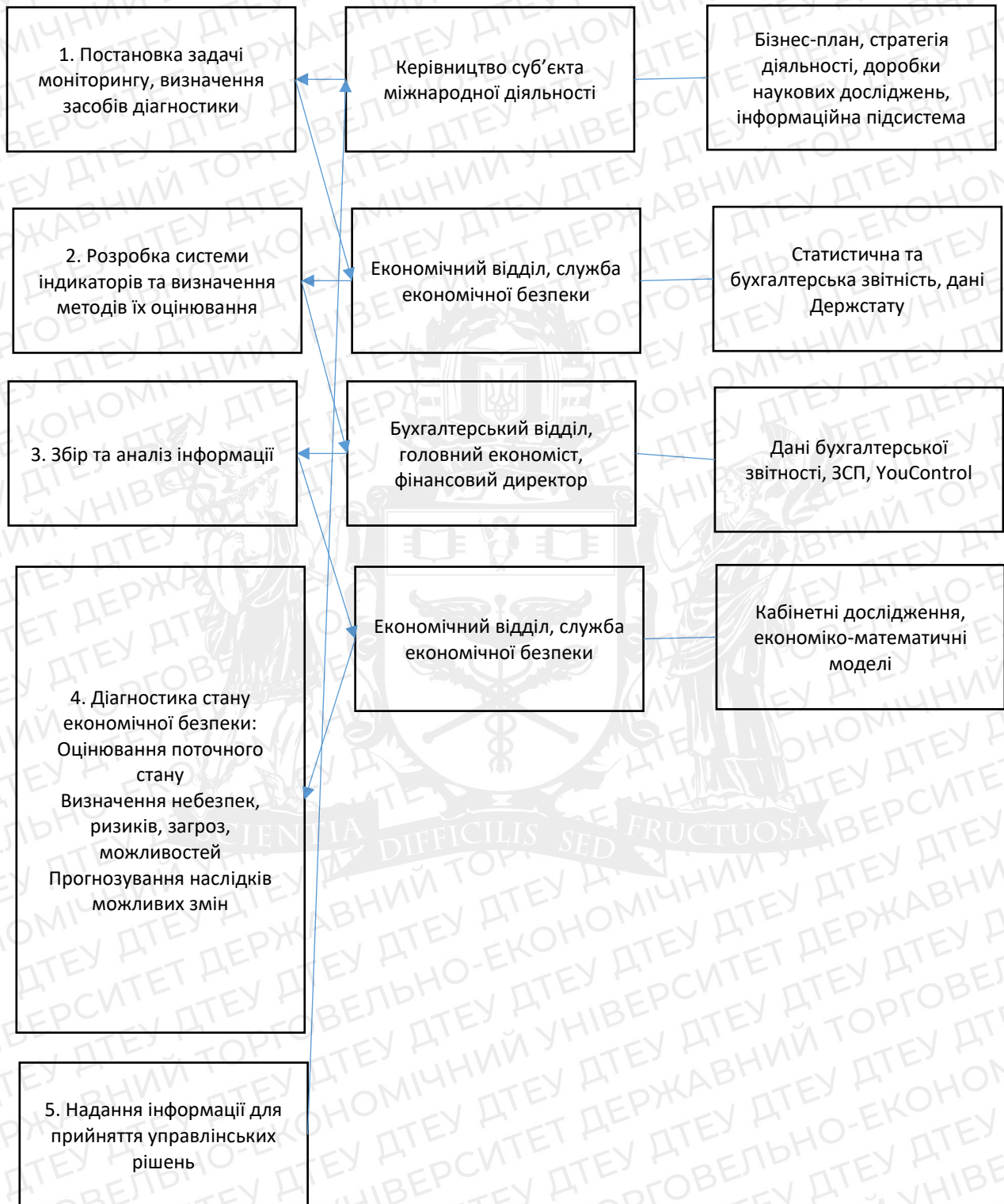

Рис. 1.2. Схематичне зображення етапів, суб'єктів процесу, інформаційних джерела забезпечення економічної безпеки суб'єктів міжнародної діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [18]

2. Розробити систему індикаторів та вимірювання відповідно до потреб та з урахуванням збалансованої системи показників (ЗСП). Основні вимоги до індикаторів оцінки [15]:

- 1) придатність відносно інтересів компанії;
- 2) віддзеркалення реального стану зовнішніх та внутрішніх чинників загроз та ризиків загроз;
- 3) узгодженість і повнота показників. На цьому етапі важливо визначити порогові значення ключових індикаторів для моніторингу економічних загроз. Цей етап є відповідальністю економічного сектору та служби економічної безпеки (за наявності).

Розробка системи оціночних індикаторів пов'язана з питаннями їхньої легітимності та методів діагностики. Для розв'язання даної проблеми зазвичай використовують різноманітні якісні та кількісні методи, методи експертних оцінок та методи аналогії. При створенні системи індикаторів економічної безпеки необхідно використовувати міжнародний та вітчизняний досвід, результати глибинних інтерв'ю тощо [15].

3. Процес збору та аналізу загальних статистичних даних, а також даних від різних підрозділів підприємства. Цей етап здійснюється бухгалтерією, фінансовим та економічним відділами. Для проведення розрахунків застосовують статистичні звітності, спостереження, інформація з сайту YouControl та результати якісних (бальних) оцінок на основі експертних опитувань.

4. Діагностика стану економічної суб'єкта міжнародної діяльності. Цей етап здійснює відділ економічної безпеки (за наявності) або економічний відділ. Для розрахунку та обґрунтування прогнозів застосовуються кабінетні дослідження та результати процесу економіко-математичного моделювання. Цей процес розділяється на три етапи [14]:

- оцінка поточної ситуації;
- виявлення загроз, ризиків та небезпек;
- оцінка результатів від внесених змін.

На кожному з етапів існує свій інструментарій оцінки результатів з використанням економіко-математичних методів і моделей. Для оцінки поточної ситуації використовується наступний підхід:

– попередні значення рівня економічної безпеки можна визначити відносно швидко, оцінивши рівень економічної безпеки за кожною складовою (методи прогнозування банкрутства, методи визначення рівня людської безпеки). Ці методи дозволяють отримати дуже детальну та швидку картину можливих ризиків та загроз;

– комплексні оцінки стійкості торговельного підприємства здійснюються шляхом проведення глибоких інтерв'ю з топ-менеджментом компанії і дозволяють більш детально виявити проблеми в діяльності компанії. Цей метод також є точним, але потребує більше часу та спеціальних знань у сфері проведення інтерв'ю і вимагає присутності експерта;

– оцінка економічної безпеки суб'єкту міжнародної діяльності за допомогою YouControl. Запропонований метод є дуже уніфікованим і не потребує спеціальних компетенцій [15].

Найкращим способом оцінити поточний стан українського суб'єкту міжнародної діяльності є використання методу нечітко-множинного моделювання. Спочатку функціональні компоненти оцінюються індивідуально за допомогою показників, обраних з ЗСП. Розраховані показники оцінки функціональних складових порівнюються з еталонними показниками (або показниками, на яких базується порівняння) та вираховуються їх відносні значення. При оцінці рівня безпеки функціональної складової визначаються загрози та можливості. Це дозволяє сформулювати ключові небезпеки, ризики та загрози на основі відповідних індикаторів [18].

1.2 Аналіз міжнародної діяльності Українського національного комітету (НС) Міжнародної Торгово-промислової Палати на світовому ринку

Український національний комітет Міжнародної торгової палати (ICC Ukraine) та Торгово-промислова палата України (ТПП України) є неприбутковими організаціями, які просувають інтереси бізнесу в Україні. Однак, між цими двома організаціями є деякі ключові відмінності.

ICC Ukraine є членом Міжнародної торгової палати (ICC), яка є найбільшою бізнес-організацією у світі, що представляє понад 6,5 мільйонів компаній у 142 країнах. Це дає ICC Ukraine доступ до глобальної мережі компаній та бізнес-лідерів, а також до експертизи ICC у таких сферах, як торгівля, інвестиції та арбітраж.

ТПП України є членом Міжнародної торгової палати а також Асоціації торгово-промислових палат Європи.

ICC та ТПП розробляють комерційні правила, які використовуються бізнес-організаціями в усьому світі для міжнародного та національного співробітництва: Intercoms®, міжнародні комерційні контракти, уніфіковані правила для комерційних фінансових інструментів, арбітражна практика тощо [13].

Місія ICC Ukraine та ТПП – сприяти розвитку міжнародної торгівлі та інвестиційної діяльності в Україні шляхом надання своїм членам широкого спектру послуг, зокрема:

1. Послуги з підтримки бізнесу, такі як дослідження ринку, просування торгівлі та юридичні консультації
2. Можливості для нетворкінгу, такі як конференції, круглі столи та заходи з налагодження ділових зв'язків
3. Адвокація від імені бізнес-спільноти перед урядом та будь-якими зацікавленими сторонами.

ICC Ukraine та ТПП прагнуть допомогти українському бізнесу досягти успіху в глобальній економіці. Надаючи своїм членам необхідні ресурси та підтримку, вони сприяють створенню більш процвітаючого та сталого майбутнього для України [12].

Ось деякі з конкретних способів, якими Український національний комітет (ІС) Торгово-промислової Палати допомагає українському бізнесу:

1. Залучення грантів та інвестицій: співпрацює з бізнесом для пошуку потенційних інвесторів та партнерів, а також для забезпечення фінансування інвестиційних проєктів. У 2022 році допоміг залучити понад 1 мільярд доларів інвестицій для українського бізнесу.

2. Забезпечення правового захисту від корупції та рейдерства: пропонує широкий спектр юридичних послуг для бізнесу, включаючи допомогу в укладанні контрактів, вирішенні спорів та оподаткуванні. Також працює над підвищенням обізнаності громадськості та бізнес середовища про корупцію та рейдерство і виступає за реформування правової системи.

3. Налагодження постійної комунікації з державними органами: бере активну участь в формуванні політичної системи в Україні. Співпрацює з державними органами з метою просування політики, вигідної для бізнесу, та розголошення проблем, з якими стикається бізнес-спільнота.

4. Є цінним ресурсом для українського бізнесу. Надаючи своїм членам широкий спектр послуг, ТПП сприяє створенню більш процвітаючого та сталого майбутнього для України.

Окрім роботи з бізнесом, ICC Ukraine та ТПП також відіграють важливу роль у просуванні міжнародного іміджу України.

ICC Ukraine та ТПП прагне допомогти Україні розкрити свій потенціал. Співпрацюючи з бізнесом та урядом, вони сприяють створенню більш процвітаючого та сталого майбутнього для України.

Ось деякі з викликів, які стоять перед ТПП та ICC Ukraine України [15]:

Війна, що триває в Україні, має значний вплив на бізнес-спільноту. Багато підприємств були змушені закритись або переїхати, а економіка значно сповільнилась.

Корупція є основною проблемою в Україні. Вона може ускладнювати роботу бізнесу та відлякувати інвестиції.

Правова система в Україні не завжди є справедливою або ефективною. Це може ускладнювати вирішення спорів для бізнесу та відштовхувати інвестиції.

Незважаючи на ці виклики, ТПП України прагне допомогти українському бізнесу досягти успіху. ТПП України працює над тим, щоб надати бізнесу підтримку, необхідну для подолання цих викликів та розвитку бізнесу.

У 2022 році ТПП України реалізувала наступні діяльності:

Бізнес-місія до Латвії. У місії взяли участь представники 15 українських компаній з харчової, аграрної та ІТ галузей. Метою місії було просування українських товарів та послуг серед латвійського бізнесу та вивчення потенційних бізнес-можливостей. Місія була успішною. Українські компанії зустрілися з латвійськими покупцями та партнерами і підписали кілька контрактів. Місія також сприяла підвищенню обізнаності про українські товари та послуги в Латвії [19].

Виставка понад 16 українських галузей "Експортні ворота до Африки". У виставці взяли участь представники понад 100 африканських компаній. Метою виставки було просування українських товарів та послуг серед африканського бізнесу та вивчення потенційних бізнес-можливостей [26].

Онлайн-форум Торгово-промислової палати Боргасі-Україна з питань відновлення України. ТПП України організувала онлайн-форум Borgasi-Ukrainian Chamber щодо відновлення України у травні 2022 року. У форумі взяли участь представники бізнесу, урядів та міжнародних організацій з усього світу. Метою форуму було обговорення викликів та можливостей відновлення України після війни [2].

Це лише деякі з досягнень ТПП України у 2022 році. ТПП України прагне підтримувати відновлення української економіки та просувати українські товари та послуги на світові ринки. ТПП України продовжуватиме наполегливо працювати над досягненням цих цілей у наступні роки.

Додатково в 2022 році система ТПП України розпочала реалізацію гуманітарних та волонтерських проектів, спрямованих на допомогу постраждалим від війни в Україні.

Однією з найбільш значущих ініціатив ТПП України є "Міжнародний штаб допомоги українцям". Ця ініціатива об'єднує коаліцію партнерських організацій

для координації доставки гуманітарної допомоги тим, хто її потребує. На сьогоднішній день штаб прийняв і доставив понад 27 000 тон вантажу на суму понад 30 мільйонів євро.

У партнерстві з Залізничним комітетом підприємців та Асоціацією "Блокчейн Україна" ТПП України закупила та доставила понад 200 000 наборів медикаментів для української армії. Крім того, Благодійний фонд ТПП України організував збір коштів, щоб відправити 30 дітей з трьох прифронтових областей для участі в програмі фонду з психологічної реабілітації та оздоровлення дітей, які постраждали від російської агресії.

ТПП України також започаткувала низку волонтерських ініціатив, спрямованих на підтримку постраждалих від війни. Наприклад, Enterprise Europe Network Ukraine при ТПП України запустила платформу для розміщення запитів на гуманітарну допомогу. Крім того, ТПП України у партнерстві з Міністерством закордонних справ стала партнером проекту Ukraine Helpers – онлайн-платформи-хабу, яка інформує про склади гуманітарної допомоги по всьому світу та нагальні потреби українців під час війни.

Гуманітарні та волонтерські проекти ТПП України є свідченням відданості організації справі допомоги тим, хто її потребує. ТПП України невтомно працює над наданням допомоги Збройним Силам, населенню, бізнесу та один одному. Зусилля ТПП України допомагають змінити на краще життя тих, хто постраждав від війни в Україні.

На додаток до гуманітарних та волонтерських проектів, згаданих вище, ТПП України також надала допомогу понад 5 000 компаній з початку військової агресії з боку Росії. Ця допомога включала в себе надання консультацій, допомогу в переїзді та адаптації, а також доступ до фінансових ресурсів. Зусилля ТПП України сприяють тому, щоб український бізнес міг продовжувати працювати та робити свій внесок в економіку країни.

Діяльність ТПП України має важливе значення для допомоги Україні у відновленні після війни. Гуманітарні та волонтерські проекти організації надають вкрай необхідну допомогу тим, хто її потребує, а підтримка бізнесу допомагає

забезпечити подальше функціонування економіки країни. ТПП України відіграє життєво важливу роль у відновленні власної держави [22].

Висновок до розділу 1

В першому розділі було доведено, що економічна безпека є критично важливим фактором для успіху суб'єктів міжнародного бізнесу. Розуміючи загрози та ризики економічній безпеці, а також впроваджуючи належне управління ризиками та планування на випадок надзвичайних ситуацій, суб'єкти міжнародного бізнесу можуть захистити свою економічну безпеку та забезпечити свою довгострокову життєздатність. Успішний досвід різних країн у забезпеченні економічної безпеки може стати цінною інформацією для суб'єктів міжнародного бізнесу.

Було досліджено Торгово-промислову палату України (ТПП України) в якості суб'єкта міжнародної діяльності, який просуває інтереси українського бізнесу закордоном. ТПП України надає широкий спектр послуг своїм членам, включаючи дослідження ринку, сприяння торгівлі та юридичні консультації. ТПП України також виступає від імені бізнес-спільноти у відносинах з урядом та іншими зацікавленими сторонами. Встановлено, що окрім роботи з бізнесом, ТПП України також відіграє важливу роль у просуванні міжнародного іміджу України. ТПП України організовує торгові ярмарки та виставки, а також направляє бізнес-делегації до іноземних країн. ТПП України також працює над підвищенням обізнаності іноземних інвесторів про економічний потенціал України.

Але наразі перед ТПП поставлені дуже сильні виклики, які є джерелами загроз та ризиків: війна, корупція, несправедлива та не завжди ефективна правова система.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

2.1 Оцінка ефективності міжнародного підприємства та рівня економічної безпеки

Економіка України в 2021-2022 роках знаходилася під впливом обмежувальних карантинних заходів, вжитих Парламентом та Урядом задля запобігання розповсюдженню корона вірусної хвороби COVID-19, що спричинило падіння в багатьох секторах економіки, посилене скорочення реального ВВП в Україні, динаміка падіння якого розпочалася ще до карантину. 2021 рік для економіки України в цілому був позитивний. Україні вдалося зберегти макроекономічну стабільність, незважаючи на поширення пандемії COVID-19, Експорт товарів збільшився на 38%. Спостерігалось зростання ВВП-3%.

У 2022 рік українська економіка увійшла зі зростанням у 3,2% (після падіння на 4% у ковідному 2020). Проте, 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала збройну агресію на території України, було введено воєнний стан. Головне, що підірвало цю тенденцію зростання економіки, це обстріли енергетичної інфраструктури, що почалися восени. Найбільше падіння ВВП за роки незалежності, величезні втрати активів та доходів від експорту, безпрецедентні енергетична та демографічна кризи, - це далеко не повний перелік наслідків війни для економіки України на кінець цього року. Пристосування до графіків відключення електроенергії, а то й до її відсутності стали справжнім викликом для бізнесу та населення. Російські обстріли другої половини листопада ще більше погіршили економічні показники, із якими Україна вийшла на кінець цього року [22].

Проте у 2022, маємо низку політичних, економічних, соціальних та геополітичних викликів перед державою, суспільством та бізнесом, які дуже

сильно впливають на всю країну щодня: ситуація в енергетичній сфері, зростання цін на енергоносії, темпи світової інфляції і, безумовно, масштабне російське вторгнення. Основні фінансові показники висвітлені в таблицях 2.1 – 2.4.

Таблиця 2.1

Фінансові показники ТПП України, в тис. грн.

Показники	Роки			Відхилення			
	2020	2021	2022	абсолютне		темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Доходи	20843	39001	25940	18158	-13061	87,12	-33,49
Матеріальні затрати	285	417	177	132	-240	46,32	-57,55
Відрахування на оплату праці та соціальні заходи	1156	12754	11312	11598	-1442	1003,29	-11,31
Амортизація	315	239	237	-76	-2	-24,13	-0,84
Інші операційні витрати	11845	8290	5153	-3555	-3137	-30,01	-37,84
Чистий прибуток	34023	35150	27934	1127	-7216	3,31	-20,53
Сертифікат походження	9942	9561	4593	-381	-4968	-3,83	-51,96
Правове забезпечення	9025	6710	3542	-2315	-3168	-25,65	-47,21
Лабораторні послуги	3715	4489	2823	774	-1666	20,83	-37,11
Карнети АТА	2665	2824	4563	159	1739	5,97	61,58
Виставкова та конгресійна діяльність	1017	2652	519	1635	-2133	160,77	-80,43
Інформаційне забезпечення	3194	5321	2906	2127	-2415	66,59	-45,39
Зовнішньо-економічна діяльність	3	1452	5891	1449	4439	4830	305,72
Міжнародне співробітництво	540	1709	416	1169	-1293	216,48	-75,66
Незалежні експертизи	2637	480	–	-2157	–	-81,80	–
Інші послуги ТПП	3076	1285	1444	-1791	159	-58,22	12,37

Джерело: [20–22]

Як видно з таблиці 2.1 в 2021 році було стрімке підвищення доходів (на 87%) та чистого прибутку (на 3%) порівняно з показниками 2022 року – -33,5% та -20,5% відповідно. Найбільший прибуток було отримано від зовнішньоекономічної діяльності та карнетів АТА (ATA Carnet), які мають позитивну тенденцію до зростання. Інші показники, на жаль, мають спадаючий характер.

Карнет АТА: дозволяє звільнення від мита, митних зборів і податків тимчасове ввезення товарів протягом до одного року на території країн-учасниць міжнародної системи АТА (далі — країн-учасниць); приймається митними органами країн-учасниць замість своїх національних митних документів; є міжнародною чинною гарантією сплати країні-учасниці ввізного мита і податків згідно з її національним законодавством у разі порушення режиму тимчасового ввезення.

Таблиця 2.2

Поточна кредиторська заборгованість за товари та послуги ТПП, в тис. грн.

Кредиторська заборгованість	Роки			Відхилення			
	2020	2021	2022	абсолютне		темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
За отриманими авансами	1259	1463	2237	204	774	16,20	52,90
За товари, роботи та послуги	352	370	258	18	-112	5,11	-30,27
За розрахунками з бюджетом	1281	850	1255	-431	405	-33,65	47,65
Зі страхування	398	—	—	—	—	—	—
З оплати праці	2246	2125	—	-121	—	-5,39	—
Разом	5536	2804	3379	-2732	575	-49,35	20,51

Джерело: [20–22]

З таблиці 2.2 бачимо, що загальна кредиторська заборгованість значно зменшилась в 2021 році (майже вдвічі), в 2022 році вона трохи зросла (на 20%), але показник має задовільні значення, показуючи позитивні зрушення, зважаючи на скрутні становища, спричинені війсьним станом та наслідками пандемії.

Таблиця 2.3

Адміністративні витрати ТПП Україна, тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення			
				абсолютне		темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Витрати на оплату праці та соціальні заходи	21391	22422	22950	1031	528	4,82	2,35
Амортизація	3401	2418	2325	-983	-93	-28,90	-3,85
Технічне обслуговування та ремонт	888	903	346	15	-557	1,69	-61,68
Витрати на відрядження	202	508	890	306	382	151,49	75,20
Транспортні витрати	432	458	540	26	82	6,02	17,90
Зв'язок	632	698	832	66	134	10,44	19,20
Витрати матеріалів	389	577	409	188	-168	48,33	-29,12
Банківські послуги	155	178	67	23	-111	14,84	-62,36
Податки	852	1059	1154	207	95	24,30	8,97
Страхування	216	190	155	-26	-35	-12,04	-18,42
Комунальні послуги	620	1301	1757	681	456	109,84	35,05
Інші	11845	8290	5153	-3555	-3137	-30,01	-37,84
Всього	41023	39002	36578	-2021	-2424	-4,93	-6,22

Джерело: [20–22]

Згідно таблиці 2.3 найбільшим напрямком витрат Торгово-промислової палати України являються витрати на оплату праці та соціальні заходи, які стабільно продовжують зростати з кожним роком в період з 2020 по 2022 рр. Значно зменшилися показники витрат на технічне обслуговування та ремонт, що пов'язано зі складнощами логістичних перевезень та ремонтних робіт внаслідок воєнного стану в Україні. Найменшими витратами за 2022 рік стали витрати на банківські послуги та страхування, що пов'язано з достатньо скрутним становищем банківського сектору.

Таблиця 2.4

Доходи ТПП, тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення			
	2020	2021	2022	абсолютне		темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Операційні доходи							
Від реалізації оборотних активів	619	894	590	275	-304	44,43	-34,00
Від операційної оренди активів	2503	3909	2467	1406	-1442	56,17	-36,89
Від списання кредиторської заборгованості	285	95	106	-190	11	-66,67	11,58
Собівартість реалізованих виробничих запасів	587	646	488	59	-158	10,05	-24,46
Від безоплатно отриманих оборотних активів	1	23	1	22	-22	2200,00	-95,65
Від зміни вартості активів	–	25756	–	–	–	–	–
Інші операційні доходи	8085	8970	23264	885	14294	10,95	159,35
Всього операційних активів	20843	39001	25940	18158	-13061	87,12	-33,49
Неопераційні доходи							
Від безкоштовно отриманих активів	29	28	33	-1	5	-3,45	17,86
Амортизація дисконту	2387	1813	1365	-574	-448	-24,05	-24,71
Доходи МКАС	36403	65022	70635	28619	5613	78,62	8,63
Третейський збір	623	496	38	-127	-458	-20,39	-92,34
Всього	39492	67528	72036	28036	4508	70,99	6,68

Джерело: [20–22]

Відповідно до даних фінансової звітності за 2022 рік чистий дохід від реалізації послуг складає 27934 тис. грн. Собівартість реалізованих послуг складає 14091 тис. грн., адміністративні витрати - 36 577 тис. грн. Чистий фінансовий результат за 2022-прибуток складає 7 632 тис. грн. ТПП України може займатися підприємницькою діяльністю лише в тому обсязі, в якому це необхідно

для виконання її статутних завдань. Одержаний Палатою прибуток не розподіляється між її членами, а спрямовується на виконання її статутних завдань.

Активи, які забезпечують своєчасне виконання зобов'язань:

- дебіторська заборгованість за надані послуги складає 1 027 тис. грн.
- грошові кошти та їх еквіваленти 39 836 тис. грн.
- поточні фінансові інвестиції (депозити) 84 484 тис. грн.

Поточні зобов'язання по розрахункам з бюджетом складають 1 255 тис. грн.

Станом на 31 грудня 2022 року середня кількість штатних працівників ТПП України становила 124 особи.

Ключовим пріоритетом Палати у період дії військового стану є безпека її співробітників та їхніх сімей. Палата, наскільки це можливо, підтримує виплату заробітної плати, навіть у період простою і відсутності можливості надавати і отримувати роботу співробітників [22].

При ТПП України створено Недержавний пенсійний фонд, до якого Палата щомісячно сплачує внески. У 2022 році працівники мали можливість користуватись медичною страховкою за рахунок щомісячних внесків Палати у страхову компанію “АРКС”.

Охорона праці та безпека здійснюється згідно чинного законодавства.

Палата надає рівні можливості працевлаштування, створює квоти для громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванні: жінки з дітьми до 6 років та жінок та чоловіків перед пенсійного віку;

Палата створює квоту для інвалідів (4% від середній штатної чисельності).

Підвищення кваліфікації працівників відбувається шляхом відвідування зовнішніх семінарів. Палата надає всім кандидатам рівні можливості для працевлаштування, незалежно від віку, статі чи будь яких інших ознак. Важливо, щоб у кандидата було бажання вчитися та працювати [22].

На діяльність Палати впливає валютний ризик. Оскільки Палата має суттєві депозити в іноземній валюті, Палата залежить від змін валютних курсів

Майбутній розвиток військових дій та їх тривалість є єдиним джерелом суттєвої невизначеності для Палати в подальшій діяльності. Повний ступінь

впливу подальшого розвитку військових дій на діяльність Палати невідомий, але його масштаби можуть бути серйозними. У 2022 році чистий дохід від надання послуг ТПП України зменшився на 7 216 тис. грн порівняно з 2021 роком. Запровадження карантинних заходів та воєнного стану у зв'язку з пандемією коронавірусу COVID-19 обмежило діяльність Палати, пов'язану з проведенням більшості заходів та виставок. Внаслідок запобіжних заходів, вжитих Урядом, деякі види діяльності Палати були включені до переліку заборонених Кабінетом Міністрів України видів діяльності на період дії карантину. Уряд продовжив термін дії карантину на всій території України до 30 квітня 2023 року. Верховна Рада ухвалила закон, яким затвердила указ Президента про продовження воєнного стану до 20 травня 2023 року. Як і очіувалося, індикативний карантин в Україні було продовжено до 31 березня 2022 року. Цей період також може бути продовжений після 2023 року. Ці фінансові показники були викладені в офіційній звітності ТПП згідно з припущенням про безперервність її діяльності.

При оцінці обґрунтованості цього припущення бралися до уваги фінансовий стан Палати на звітну дату, поточні наміри керівництва Палати, бюджет майбутньої діяльності та доступ до фінансових ресурсів. Однак 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала збройний напад на територію України і було оголошено воєнний стан. Керівництво Палати оцінило вплив цих наслідків на припущення про безперервність діяльності, беручи до уваги збереження активів, чисельності персоналу та доступ до накопичених фінансових резервів, і дійшло висновку про доцільність застосування припущення про безперервність діяльності. Однак війна, що триває, пов'язана зі значною невизначеністю щодо майбутніх подій та обставин, і існують ризики, які можуть поставити під значний сумнів здатність РП продовжувати свою діяльність на безперервній основі в майбутньому. Характер та можливі наслідки таких подій наразі неможливо передбачити. Керівництво Палати визнає, що майбутній розвиток і тривалість конфліктів є єдиним джерелом невизначеності, яке може поставити під значний сумнів здатність Палати продовжувати свою діяльність на безперервній основі, і

тому продовжує вживати заходів для мінімізації впливу таких подій на діяльність Палати [22].

У 2022 році до МСБО були внесені наступні зміни. Додано визначення собівартості, яке передбачає, що знижки, надані постачальником (продавцем), зменшують собівартість запасів і що витрати на зберігання більше не включаються до собівартості запасів, за винятком витрат, які необхідні у виробничому процесі до наступного етапу виробництва і включаються до собівартості того періоду, в якому вони були здійснені (нараховані). Балансова вартість запасів не повинна перевищувати суму, яку очікується отримати від їх продажу або використання. Балансову вартість слід переглядати лише тоді, коли зниження ціни на матеріали свідчить про те, що собівартість готової продукції перевищує її чисту вартість реалізації. Уточнено перелік інформації, яку необхідно розкривати у примітках до фінансової звітності щодо запасів. Зміни набули чинності з 1 січня 2023 року [22].

Для визначення рівня економічної ефективності ТПП України було обрано метод експертних оцінок. Для цього було основні та найбільш затребувані її функції (табл. 2.5). За базу для порівняння було взято Американську торговельну палату, яка є найбільш динамічною іноземною бізнес-асоціацією, що працює в Україні.

Таблиця 2.5

Оцінка економічної безпеки ТПП України на 2021 рік

Функція	Послуги	Коефіцієнт	Бал	Кінцева оцінка
Виставкова діяльність та нерухомість	Готельний бізнес	0,01	3	0,03
	Оренда приміщень	0,02	6	0,12
	Оренда обладнання для виставок, конференцій, конгресів тощо	0,01	7	0,07
	Проведення ярмарок та виставок	0,07	6	0,42
Лобіювання	Створення умов діалогу між підприємствами	0,04	7	0,28
	Збереження інтересів бізнесу в законодавчій сфері та на міжнародному ринку	0,1	6	0,9

Освіта	Навчальні заходи	0,1	7	0,7
Підтримка малого та середнього бізнесу	Захист прав інтелектуальної власності	0,01	5	0,05
	Інвестування	0,02	6	0,12
	Залученість третейського суду	0,08	6	0,48
	Підтримка інноваційних рішень	0,02	6	0,9
Підтримка ЗЕД	Карнети АТА	0,05	8	0,4
	Сертифікати походження товарів	0,13	10	1,3
	Форс-мажорні обставини	0,15	10	1,5
	Правова експертиза документації (угод, контрактів)	0,03	6	0,18
	Експертиза експорту та імпорту товарів	0,07	9	0,63
	Декларування зовнішньоторгових вантажів	0,03	6	0,18
	Оцінка майна	0,04	7	0,05
Сума	1	–	8,31	

Джерело: складено автором на основі [9]

Таким чином, методом експертної оцінки економічної безпеки було виявлено, що економічний захист наступне Торгово-промислової палати України знаходиться на високому рівні. Загалом палата генерує достатню кількість грошових коштів для покриття поточних зобов'язань та виконує всі необхідні вимоги та функції згідно до чинного законодавства. ТПП України має всі необхідні ресурси та перспективи для подальшого розвитку.

2.2 Розробка рекомендацій щодо покращення економічної безпеки Торгово-промислової палати України та їх обґрунтування

Відповідно до проведеного аналізу та оцінювання економічної безпеки діяльності суб'єкта міжнародної діяльності Торгово-промислової палати України, можна висунути наступні рекомендації щодо подальшого зосередження ТПП на покращенні економічної безпеки:

1. Відновлення економіки: Війна в Україні мала руйнівний вплив на економіку країни. ТПП України має зосередитися на допомозі бізнесу у відбудові та відновленні. Це може включати надання фінансової допомоги, навчання та доступ до ринків.

2. Сприяння торгівлі: Війна також порушила торговельні потоки в Україну та з України. ТПП України має працювати над сприянням торгівлі з іншими країнами. Це може включати організацію торгових місій, участь у торгових ярмарках та просування українського експорту онлайн.

3. Залучення інвестицій: Війна створила для України можливість залучити іноземні інвестиції. ТПП України має працювати над просуванням України як безпечного та привабливого місця для інвестування. Це може включати надання інформації про бізнес-середовище країни, податкові стимули та робочу силу.

4. Підтримка МСП: Малі та середні підприємства (МСП) є основою української економіки. ТПП України має зосередитися на підтримці МСП у їхньому зростанні та розвитку. Це може включати забезпечення доступу до фінансування, навчання та послуг з розвитку бізнесу.

5. Цифрова трансформація: Війна прискорила необхідність цифрової трансформації в Україні. ТПП України має працювати над тим, щоб допомогти бізнесу впроваджувати цифрові технології. Це може включати навчання, доступ до фінансування та підтримку в розробці цифрових продуктів і послуг.

6. ТПП України може відігравати важливу роль у допомозі Україні оволодіти від війни та пандемії. Зосередившись на цих ключових сферах, ТПП України може допомогти відновити економіку, сприяти розвитку торгівлі, залученню інвестицій, підтримці МСП та цифровій трансформації.

Для реалізації наданих рекомендацій Україні необхідно забезпечити власну економічну безпеку для протидії ризикам і загрозам, що виникають у зв'язку з процесом європейської інтеграції:

– оптимізувати структуру імпорту-експорту: збільшити обсяги експорту продукції з доданою вартістю, збільшити кількість імпорту, трансформувати канали постачання відповідно до норм та правил ЄС;

- визначити та максимізувати вигоди від членства в існуючих організаціях (наприклад, СОР);
- врегульовано розвивати зовнішню торгівлю, дотримуючись економічних особливостей та перспектив країни та забезпечуючи національну економічну безпеку;
- усунення асиметрії в угодах між Україною та країнами-членами СОР (асиметрії в імпорتنих тарифах, нетарифних заходах, експортній політиці, програмах і послугах з підтримки виробництва та експорту) та підвищення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності;
- розвивати експортний потенціал шляхом збільшення виробництва високотехнологічної продукції та проведення імпортозаміщення;
- стабілізувати національну валюту по відношенню до вільно конвертованих валют, випуску більшої кількості видів облігацій внутрішньої державної позики та запровадження моніторингової системи банків з метою виявлення неплатоспроможних банків та своєчасного виведення їх з ринку;
- забезпечення безперервної роботи транспортних шляхів (залізниць, автомобільного транспорту, магістральних газо- та нафтопроводів, міжрегіональних ліній електропередач), що з'єднують Україну із зовнішніми ринками.

На додаток до цих загальних пропозицій, можна також запропонувати наступні дотичні заходи:

1. Працювати з урядом над розробкою комплексного плану відновлення економіки. ТПП України має співпрацювати з урядом над розробкою комплексного плану відновлення економіки. Цей план має визначити ключові проблеми, що стоять перед економікою, та запропонувати шляхи їх вирішення. ТПП України може відіграти важливу роль у сприянні реалізації цього плану.
2. Просувати Україну як безпечне та привабливе місце для інвестицій. ТПП України має працювати над просуванням України як безпечного та привабливого місця для інвестування. Це може включати надання інформації про бізнес-

середовище країни, податкові стимули та робочу силу. ТПП України також може організувати торгові місії та брати участь у торговельних виставках.

3. Підтримувати зростання та розвиток МСП. ТПП України має зосередитися на підтримці зростання та розвитку МСП. Це може включати надання доступу до фінансування, навчання та послуг з розвитку бізнесу. ТПП України також може працювати над створенням мереж та партнерств між МСП.

4. Допомогати бізнесу впроваджувати цифрові технології. ТПП України має допомагати бізнесу впроваджувати цифрові технології. Це може включати навчання, доступ до фінансування та підтримку в розробці цифрових продуктів і послуг. ТПП України також може працювати над створенням сприятливого середовища для цифрових інновацій.

Дотримуючись цих порад, ТПП України може відіграти важливу роль у допомозі Україні оволодіти від війни та пандемії.

Висновок до розділу 2

В другому розділі було детально розглянуто фінансові показники Торгово-промислової палати України. У 2021 році чистий дохід ТПП України склав 27 934 тис. грн. Основними джерелами доходів ТПП України є зовнішньоекономічна діяльність та карнети АТА. Основними витратами ТПП України є витрати на оплату праці та соціальні заходи, утримання та ремонт, банківські послуги та страхування. ТПП України має стійке фінансове становище. ТПП України має грошові кошти та їх еквіваленти у розмірі 39 836 тис. грн. та поточні фінансові інвестиції у розмірі 84 484 тис. грн. Поточні зобов'язання ТПП України становлять 1 255 тисяч гривень.

Було доведено, ТПП України є цінним ресурсом для українського бізнесу та України в цілому. Діяльність ТПП України сприяє економічному зростанню, створенню робочих місць та покращенню життя українців.

Однак ТПП України стикається з низкою викликів, серед яких війна, що триває в Україні, пандемія COVID-19 та глобальне економічне сповільнення.

Тому для ефективної діяльності ТПП була розроблена низка заходів. Україна може підвищити свою економічну безпеку шляхом оптимізації імпорту та експорту, визначення та максимізації переваг від членства в існуючих організаціях, розвитку зовнішньої торгівлі на регульованій основі, усунення асиметрії в угодах між Україною та країнами-членами СОТ, розвитку експортного потенціалу шляхом збільшення виробництва високотехнологічної продукції та впровадження імпортозаміщення, стабілізації національної валюти по відношенню до вільно конвертованих валют, забезпечення безперебійної роботи транспортних шляхів, впровадження системи банківського моніторингу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження економічної безпеки підприємства-суб'єкта міжнародного бізнесу на прикладі Торгово-промислової палати України виявило ряд важливих аспектів, що впливають на стійкість та успішність діяльності підприємств у міжнародному середовищі.

В першу чергу, економічна безпека підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу є критично важливою для їх функціонування та розвитку. Сучасні глобальні виклики, такі як політична нестабільність, економічні кризи, торгові конфлікти та технологічні зміни, створюють значні ризики та загрози для підприємств. Тому забезпечення економічної безпеки стає пріоритетним завданням для успішного функціонування підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу.

Дослідження Торгово-промислової палати України як прикладу показало, що ця організація виконує важливу роль у підтримці та розвитку міжнародного бізнесу в Україні. Вона забезпечує сприятливе середовище для підприємств, сприяє залученню інвестицій, підтримує торгові зв'язки та здійснює захист інтересів бізнесу на національному та міжнародному рівнях.

У 2021 році українська економіка мала загалом позитивну динаміку: зростання ВВП становило 3%. Однак російське вторгнення у 2022 році мало руйнівний вплив на економіку, призвівши до різкого скорочення ВВП та падіння експорту. Український уряд працює над вирішенням цих проблем, але економіці знадобиться час, щоб оговтатися від збитків, завданих війною.

Ось деякі з ключових економічних показників для України у 2021 та 2022 роках:

Зростання ВВП: 3% у 2021 році, -30% у 2022 році

Експорт: Збільшився на 38% у 2021 році, зменшився на 50% у 2022 році

Імпорт: Збільшився на 30% у 2021 році, зменшився на 50% у 2022 році

Інфляція: 10% у 2021 році, 20% у 2022 році

Безробіття: 5% у 2021 році, 10% у 2022 році

Війна мала руйнівний вплив на українську економіку, і країні знадобиться час, щоб відновитися. Український уряд працює над вирішенням цих проблем, але для відновлення економіки та забезпечення довгострокового процвітання України йому знадобиться підтримка міжнародної спільноти. Незважаючи на це, за методом експертної оцінки, враховуючи скрутне становище в державі, ТПП України отримала високу оцінку економічної безпеки, а саме – 8.31. Що говорить про ефективне функціонування суб'єкту міжнародної діяльності.

Для зміцнення економічної безпеки Торгово-промислової палати України та підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу, рекомендується приділяти увагу наступним аспектам:

Розвиток стратегічного управління ризиками: Палата та підприємства повинні активно аналізувати та оцінювати ризики, які виникають у міжнародному бізнес-середовищі. Важливо розробити ефективну систему управління ризиками та приймати вчасні заходи для їх запобігання та зменшення.

Посилення міжнародного співробітництва: Торгово-промислова палата повинна активно співпрацювати з аналогічними організаціями та міжнародними партнерами з метою обміну досвідом, виявлення спільних проблем та пошуку спільних рішень. Таке співробітництво допоможе зміцнити позиції підприємств у глобальному бізнес-середовищі та сприятиме забезпеченню їх економічної безпеки.

Постійне оновлення знань та навичок: Підприємства та Торгово-промислова палата повинні забезпечити постійне професійне навчання своїх співробітників у галузі економічної безпеки та міжнародного бізнесу. Це дозволить підвищити їх компетентність у розумінні та управлінні ризиками, а також впроваджувати сучасні стратегії та методи для забезпечення економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванова Н. С. Економічна безпека: навчальний посібник / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування.. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
2. Ларка Л. С., Маркіна А. О., Мещерякова А. С. Економічна безпека як індикатор якості економічного управління підприємством / Вісник НТУ «ХПІ». № 19. 2018. С. 72–79.
3. Алькема В. Г., Кузуб С. В. Моніторинг загроз фінансово-економічній безпеці суб'єкта господарської діяльності / Вчені записки університету “КРОК”. № 48. 2017. с. 101–112.
4. Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І. Економічна безпека держави: Навчально-методичний посібник, Черкаси. – 2019. – 240 с.
5. Smyth Shaun Joseph, Curran Kevin, McKelvey Nigel. The Role of Education and Awareness in Tackling Insider Threats / Research Anthology on Business Aspects of Cybersecurity. 2022. p. 280–299. (3)
6. Edward John Marchewka. Reducing Cybersecurity Risk Information Asymmetry Phenomenon: A Prescriptive Approach to Improving Cybersecurity Risk Perception: A Dissertation Submitted to School of Business and Management at California Southern University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Doctor of Business Administration. 2022. 119 p. (4)
7. David J. Heller. Enterprise Risk Management Integrating with Strategy and Performance. Volume II. 2017. 40 p. (6)
8. Hensel S Diane, Alexeev Alexander, Cains M. G., Rowe Jeff. Modeling cybersecurity risks: Proof of concept of a holistic approach for integrated risk quantification. IEEE Symposium on Technologies for Homeland Security (HST). 2016. p. 73–77.
9. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо здійснення моніторингу потенційних загроз національній безпеці України у сфері економіки”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2182-20#Text>

10. Закон України “Про управління об’єктами державної власності”. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 46, ст.456). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>
11. Закон України “Про банки і банківську діяльність”. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
12. Alavizadeh H., Alavizadeh H., Jang-Jaccard J. Cyber Situation Awareness Monitoring and Proactive Response for Enterprises on the Cloud. IEEE 19th International Conference on Trust, Security and Privacy in Computing and Communications(TrustCom). 2020. pp. 1276-1284. URL: <https://doi.org/10.1109/TrustCom50675.2020.00171>. (10)
13. Сайт Закон і бізнес. URL: <https://zib.com.ua/ua/150945.html> (11)
14. Зубко Т. Л. Моніторинг економічної безпеки підприємств торгівлі в умовах співпраці з міжнародним бізнесом / Економіка. Фінанси. Право. 2022. № 9/2. С. 15–20. (1)
15. Сайт Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3445934-rada-uhvalila-zakon-pro-zapobiganna-zagrozm-nacionalnij-bezpeci-ukraini-u-sferi-ekonomiki.html>
16. Перерва П. Г., Кобелева Т. О. Теоретичні засади комплаєнс-моніторингу в системі економічної безпеки промислового підприємства. Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут". 2019. с. 54–60.
17. Пацула О. І. Механізми превентивного моніторингу загроз в системі економічної безпеки підприємства: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Львів: 2021. с. 142–145.
18. Офіційний сайт ICC Ukraine. URL: <https://iccua.org/o-nas/#mission>
19. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України: Про нас. URL: <https://uccr.org.ua/about>
20. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України: Організаційна структура. URL: <https://uccr.org.ua/about/organizatsiina-struktura>

21. ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ ГОТУЄ ДІЛОВУ МІСІЮ ДО ЛАТВІЇ!. URL: <https://ucci.org.ua/events/foreign-business-mission/torgovo-promislova-palata-ukraini-gotuie-dilovu-misiu-do-latviyi>

22. EXPORT GATEWAY TO AFRICA. URL: <https://ucci.org.ua/events/international-exhibitions/export-gateway-to-africa>

23. БІЗНЕС-ФОРУМ «ВІДБУДОВА УКРАЇНИ – МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СПІВПРАЦІ». URL: <https://ucci.org.ua/events/forums-and-conferences/biznes-forum-vidbudova-ukrayini-mozhливosti-dlia-spivpratsi>

24. Річний звіт Торгово-промислової палати України за 2022 рік. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/64370128a5fab901281112.pdf>

25. Фінансова звітність Торгово-промислової палати України за 2020 рік. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/60af883034284250139041.pdf>

26. Фінансова звітність Торгово-промислової палати України за 2021 рік. URL: <https://ucci.org.ua/media/filemanager/finansova-zvitnist/2021-finansova-zvitnist.pdf>

27. Фінансова звітність Торгово-промислової палати України за 2022 рік. URL: <https://ucci.org.ua/media/filemanager/finansova-zvitnist/2022-finansova-zvitnist.pdf>

28. Куценко Д. М. Експертна оцінка у процесі діагностики рівня економічної безпеки підприємств із метою прийняття управлінських рішень / Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2021. № 2(103). с. 7–11.